

Asumistuen tarkistusrajan kannustinvaikutuksista

HEIKKI HIILAMO – ILKKA HAAPOLA

Viime vuosikymmenen puolivälistä alkaen sosiaaliturvan kannustavuus on ollut yksi tärkeimpiä tulonsiirtoja ja verotusta koskevien päätösten perusteita (esim. Kannustinloukkutyöryhmän ..., 1996; Niinivaara 1999; Asumistuen ..., 2001). Useiden lainmuutosten tarkoituksena on ollut lisätä työnteon kannattavuutta suhteessa sosiaaliturvalla elämiseen. Ne ovat koskeneet muun muassa työttömyysturvaa, asumistuen ja toimeentulotuen yhteensovittamista, päivähoitomaksuja, pienten lasten hoidon tukea sekä palkkaverotusta. Uudistusten seurauksena kynnyispalkat ovat laskeneet ja osa kannustin- ja työttömyysloukuista on poistunut.

Tuorein kannustinloukku-uudistus tuli voimaan huhtikuussa 2002. Tämän jälkeen osa työtuloista (palkka- tai yrittäjätuloista) on jätetty ottamatta huomioon toimeentulotukea myönnettäessä (HE 155/2001). Niin sanotun etuoikeutetun tulon suuruus on 20 prosenttia toimeentulotukea hakevan henkilön tai kotitalouden nettoansiotuloista, kuitenkin enintään 100 euroa kuukaudessa. Lainuudistuksen jälkeen työssä käynti lisää toimeentulotukea saavien perheiden tuloja kaikissa tapauksissa vähintään 20 prosentilla työtulojen määrästä 100 euroon asti. Kyseessä on väliaikainen laki, joka on voimassa maaliskuun 2005 loppuun asti.

Tämänkin lainuudistuksen tavoitteena on muun muassa se, että toimeentulotukea saavat hankkisivat pieniä lisätuloja. Uudistuksen kohderyhmänä ovat sellaiset kotitaloudet, joilla ei ole palkkatuloja tai joiden palkkatulot jäävät toimeentulotukinormin alapuolelle. Kyse on lähinnä sellaisista henkilöistä, joilla ei ole mahdollisuuksia työllistyä täysipäiväisesti. Edelleen kohderyhmänä ovat toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaat. Lainuudistus koskee toki myös muita pienituloisia, sillä se nostaa kaikkien työtuloja saavien koti-

talouksien toimeentulotukinormia 100 eurolla kuukaudessa.

Politiikkauudistusten arviointia koskevassa tutkimuksessa on huomautettu, että politiikan ja sen tulosten välinen yhteys on muodostumassa aikaisempaa monimutkaisemmaksi (Ellingsaeter 2002). Tämä johtuu muun muassa sosiaaliturvajärjestelmän monimutkaisuudesta. Tässä tapauksessa ongelmana on se, että toimeentulotukea saavien kotitalouksien tulot muodostuvat myöskin muista tarveharkintaisista sosiaalietuuksista.

Marraskuussa 2000 toimeentulotukea sai 113 304 kotitaloutta. Niistä 44 prosenttia sai lisäksi työttömyysturvaa ja 49 prosenttia asumistukea. Kaikkia kolmea etuutta eli toimeentulotukea, työttömyysturvaa ja asumistukea sai samanaikaisesti 35 prosenttia toimeentulotukitalouksista (Parpo 2003). Näin ollen laki toimeentulotuen etuoikeutetusta tulosta vaikuttaa useimmiten yhdessä vähintään yhden päällekkäisen järjestelmän kanssa.

Kannustinloukkuja ja niissä tapahtuvia muutoksia on pyritty arvioimaan simulointimalleilla (KOTO, SOMA, TUJA). Niiden käyttöön liittyy kuitenkin selviä rajoituksia muun muassa sen vuoksi, että niissä operoidaan pääosin vuosituloilla (mm. verotuksen luonteesta johtuen) (vrt. Haataja 2003, 17–21). Tämä merkitsee sitä, että tällaiset laskentamallit ovat luonteeltaan väistämättä staattisia. Ne soveltuvat parhaiten etuuksien tason ja sosiaaliturvan loogisuuden arviointiin sekä tulonsiirtoihin tehtävien muutosten kohdentumiseen ja tulonjakovaikutusten ennakkointiin.

Paljon hankalampaa on analysoida yksilöiden ja perheiden kohtaamia todellisia muutos- ja valintatilanteita, joihin sisältyy aina dynaamisia, eri aikajänteellä vaikuttavia elementtejä. Vaikka yksilöiden käyttäytymiseen vaikuttavat sosiaaliset, kulttuuriset ja psykologiset seikat sivuutetaan, ti-

lannetta mallinnettaessa tulisi ottaa huomioon etuuksien määräytymiseen ja tarkistuksiin liittyvät yksityiskohtaiset säädökset, joita sisältyy paitsi yleiseen asumistukeen myös päivähoitomaksuihin ja työmarkkinatukeen. Nämä yksityiskohdat saattavat vaikuttaa siihen, tuntuuko esimerkiksi työhön meno etuuksien tai maksujen tasossa välittömästi vai vasta vuoden päästä. Yksilöiden ja perheiden kannalta tällaiset seikat saattavat olla ensiarvoisen tärkeitä.

Seuraavassa tarkastellaan yhteen sosiaaliturvajärjestelmän osaan eli asumistukeen liittyvää ongelma-kohtaa. Asumistuella on tärkeä merkitys pienituloisten toimeentulossa. Alueelliset erot asumiskustannuksissa, tuen läpinäkyvyys ja sen yhteensovittaminen muiden sosiaalietuuksien kanssa luovat suuria haasteita asumistukijärjestelmälle. Analysoimme asumistuen lukuisista säädöksistä vain yhtä yksityiskohtaa eli asumistuen tarkistusrajaa. Tarkoituksena on pohtia, miten asumistuki tältä osin kannustaa saajia hankkimaan lisätuloja.

Asumistuen myöntämiskäytäntö

Asumistuki on erittäin monimutkainen järjestelmä, ehkä vaikeaselkoisin kaikista Suomen sosiaaliturvan osista; sen vaikutuksia yksittäisen hakijan on käytännössä mahdotonta arvioida. Asumistuen salaisuudet eivät avaudu helposti asian- tuntijoillekaan. Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi yleisen asumistuen määräytymiseen vaikuttavat lukuisat hankalasti määriteltävät tekijät, kuten ruokakunnan yhteenlasketut kuukausitulot, asumismenot, henkilöluku, omaisuus sekä asunnon pinta-ala, ikä, lämmitysjärjestelmä ja sijaintikunta. Esimerkiksi Ruotsiin verrattuna on Suomen asumistukijärjestelmä erittäin monimutkainen. Ruotsissa asumistukeen eivät vaikuta asunnon ikä, lämmitysjärjestelmä tai sijaintikunta.

Taloudellisen kannustavuuden näkökulmasta asumistukeen liittyy kaksi olennaista tekijää: tarveharkinnan tiukkuus eli tulojen vaikutus tuen tasoon sekä tuen tarkistamista koskevat säädökset. Tuen tason välitysmekanismina on asumiskustannusten omavastuun määrä, joka on sitä suurempi, mitä suuremmat ruokakunnan yhteenlasketut tulot ovat. Ympäristöministeriö vahvistaa vuosittain omavastuiden tuloportaat eri kuntaryhmille. Tuloportaat määräävät sen, miten paljon lisätulot nostavat asumiskustannusten omavastuuta ja siten pienentävät tuen tasoa.

Asumistuen keskimääräinen progressio vaihtelee ruokakunnan koon ja tulotason mukaan 31–33 prosentissa.¹ Luvuissa ei ole mukana verotuksen vaikutusta. Tämä merkitsee sitä, että pienituloisten efektiivinen marginaaliveroaste nousee yksin asumistuen vaikutuksesta lähes 60 prosenttiin.

Kela tarkistaa hakijan tulot, kun se myöntää asumistukea ensimmäisen kerran. Tämän jälkeen tukea tarkistetaan aina, kun on kulunut vuosi tuen myöntämisestä tai tuen edellisestä tarkistuksesta. Kela lähettää hakijalle esitätetyn lomakkeen, ja jos sitä ei palauteta ajoissa, tuki lakkaa. Asumistuki voi muuttua myös vuositarkastusten välillä, jos hakijan olosuhteissa tapahtuu jokin asumistukilaissa määritelty muutos. Kyse voi olla asunnon vaihdosta, lapsen syntymästä, vuokran noususta tai tulojen muutoksesta.

Kelan määräysten mukaan tukea tarkistetaan ilmoitusta seuraavan kuukauden alusta. Jos esimerkiksi uusi työsuhte on alkanut kuukauden viimeisenä päivänä, asumistuki lasketaan uusien tulojen mukaisena heti seuraavasta päivästä alkaen. Liikaa maksettu tuki peritään takaisin. Tehostaakseen ilmoitusvelvollisuuden noudattamista Kela ilmoittaa hakijoille, että se voi tietojärjestelmiensä avulla seurata tuen saajien olosuhteiden muutoksia (Kela, 2003). Lisäksi Kela kertoo olevansa velvollinen ilmoittamaan poliisi- ja syyttäjäviranomaisille niistä tapauksista, joissa tietojen salaaminen, väriiden tietojen antaminen tai muutosten ilmoittamatta jättäminen on rikoslain tarkoittamalla tavalla tahallista. Lokakuussa 2002 Kela teki yhteensä 13 467 välitarkastusratkaisua, joista 3 104 koski tulojen nousua ja 2 113 tulojen laskua.

Tarkistusrajan muutokset

Hieman yllättäen asumistuen tarkistusmenettelyä on viime vuosina kiristetty samaan aikaan,

¹ Asumistuen progressiota voidaan arvioida suhteuttamalla tuloluokkaväli (15 euroa) perusomavastuuosuiden muutokseen. Suhdeluku on vielä kerrottava 80 prosentilla, jotta se vastaisi asumistuen tasoa eli 80:tä prosenttia asumiskuluista perusomavastuun vähentämisen jälkeen. Näin lasketun keskimääräisen progression vaihteluväli on 31–33 prosenttia perhekoosta riippuen (1–6 hengen ruokakunnat; yhden hengen ruokakunnissa vaihteluväli on 16–69 %, kahden hengen ruokakunnissa 27–37 % ja muissa ruokakunnissa 21–69 %).

kun muita työnteon kannustimia on parannettu. Vuonna 1995 asumistukitoimikunta ehdotti mietinnössään (1995, 129), että ”että asumistuen tarkistuksen aiheuttavia tulon muutoksen rajoja alennetaan tulojen noustessa nykyisin sovellettavasta 5 000 markasta 2 000 markkaan kuukaudessa”.

Tällä muutoksella, joka tuli voimaan toukokuussa 1995, rahoitettiin käytännössä asumistukeen samanaikaisesti tehtyjä parannuksia. Niistä tärkein oli tarkistuskynnyksen alentaminen 3 500 markasta 2 000 markkaan tulojen laskiessa. Tuoloin arvioitiin, että työttömyyden kasvun pysähtyminen ja mahdollinen perheiden taloudellisen aseman koheneminen lisäisivät tilanteita, joissa tuen tarkistaminen pienentää tuen määrää.

Joulukuussa 2000 asumistuen tarkistuskynnystä muutettiin jälleen. Uudistuksen perusteena oli lisätä asumistuen joustavuutta ja tukijärjestelmän hallinnollista toimivuutta (HE 55/2000). Lakiesityksen perusteluissa aikaisempaa tarkistuskynnystä pidettiin varsin korkeana, jolloin tuensaaja on ”voinut saada useita kuukausia tuloihinsa nähden liian pientä tai suurta tukea”.

Perusteluissa viitattiin tapauksiin, joissa tukea ei ole voitu tarkistaa tulojen laskemisen vuoksi. Tällöin hakija saattoi joutua turvautumaan tilapäisesti toimeentulotukeen. Lakiesityksen perusteluiden mukaan tulorajan laskeminen ”kohdentaa tuen nykyistä oikeudenmukaisemmin ja paremmin tuen tarpeen mukaan”. Tarkistusraja asetettiin 1 000 markkaan kuukaudessa. Tarkistamistilanteiden arvioitiin lisääntyvän 10 000 tapauksessa vuodessa ja tuen menojen pienentyvän noin neljällä miljoonalla markalla vuodessa. Vuoden 2002 alusta tarkistusraja on ollut 160 euroa.

Asumistuen yhteensovitusryhmä (2001) tarkasteli eri sosiaalietuuksia ensi- ja viimesijaisen turvan yhteensovituksen ja kannustavuuden näkökulmasta. Työryhmä tutki asumistuen korotusta alimmilla tulotasoilla, mutta ei pohtinut asumistuen tarkistusrajoihin liittyviä ongelmia.

Asumistuki ja toimeentulotuki

Käsitellessään hallituksen esitystä toimeentulotukilain väliaikaisesta muuttamisesta eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunta (2001) kiinnitti huomiota sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistamiseen. Valiokunnan mukaan ansiotulojen yhteensovitus toimeentulotuen ja muiden etuuksien

kanssa saattaa aiheuttaa lisää byrokratiaa ja luo asiakkaille epävarmuutta.

Etuoikeutettua tuloa koskevan arviointitutkimuksen yhteydessä Stakesin tutkijoiden haastattelemat sosiaalitoimijat ovatkin tuoneet esille, että asumistuen tarkistaminen luo kitkaa lisätulojen hankkimiseen (Karjalainen & al. 2003). Asiakkaiden intoa hankkia työtuloja heikentävät se, että he joutuvat hakemaan uuden asumistukipäätöksen, ja se, etteivät he voi täysin ennakoida muutosten yhteisvaikutusta käytettävissä oleviin tuloihinsa. Ongelmia pahentavat hakemusten pitkät käsittelyajat.

Haastattelujen viesti on, että pienituloiset ihmiset joutuvat ponnistelemaan saadakseen riittävän toimeentulon yhdistelemällä eri tukijärjestelmiä. Pällekkäiset tukijärjestelmät muodostavat käytännössä esteen lisätulojen hankkimiselle. Tukien tasapainoa ei haluta järkyttää, koska se tietäisi lisätyötä ja epävarmuutta tulotason säilymisestä. Tilanne luo paineita myös hallinnolle: lisätulot edellyttävät ensin uutta toimeentulotukipäätöstä, sitten uutta asumistukipäätöstä ja lopuksi vielä uutta toimeentulotukipäätöstä, jossa otetaan huomioon alentunut asumistuki.

Kannustimien kannalta pulmallisimmassa tilanteessa ovat ne kotitaloudet, jotka pystyisivät lisätulojen avulla irtautumaan toimeentulotuesta mutta jotka asumistuen pieneminen pudottaa takaisin toimeentulotukinormin alapuolelle tai lähelle sitä. Tällöin käy usein samalla tavalla kuin seuraavalle pitkäaikaistyöttömälle (Haapola 2002, 78):

”Sain asumistukea, kunnes menin töihin. Eliikä kun tämä tukityöllistäminen alkoi, niin se menee just nippa nappa sen summan yli eli meni asumistuki... Silloin kun mä olin Kelan päivärahalla, mä sain kerran kolmessa kuukaudessa lääkkeitä, koska ne uusitaan kerran kolmessa kuukaudessa, ja lääkkeitä ja sähkölaskun maksoi aina sosiaalitoimisto, koska ne meni sen perusturvan yli. Ja sain asumistukea. Mut nyt kun mä menin töihin, asumistuki otettiin kokonaan pois, sähkölaskun maksan itse, lääkkeitä maksan itse. Niin jos mä lasken, se on plus miinus nolla. Saattaapi olla niin että jään vielä miinuksen puolelle... Ja kun päätös oli että niin kauan kuin töissä olen niin sosiaalitoimistoon en mene vaikka niinä kuukausina jolloin lääkkeitä on, saattaisin saada sieltä jonkun 20, 40 euroa. Mut mä taas en halua sitä varten olla töistä pois, että mä juoksen sinne sosiaalitoimistoon... ja oon niin kun ajatellut, että nyt mun on tultava toimeen omillani, koska mä olen töissä. Tietty siten että jos tulee semmonen tilanne että ensimmäisellä viikolla laskuihin, lääkkeisiin, sähkölaskuun menee kaikki, niin ettei mulle loppukuuksi jää mitään niin kyllä mä sitten varmasti menen sinne sosiaalitoimistoon. Mutta mä nyt toivon ettei tämän kahden ja puolen kuukauden aikana enää tule semmosta tilannetta.”

Kyseessä on noin 50-vuotias vuonna 1996 työtömäksi joutunut nainen, joka oli jo vuosia elänyt työmarkkinatuen ja sitä täydentävän toimeentulotuen varassa. Merkille pantavaa on, että toimeentulotuen etuoikeutetun tulon kokeilusta ei hänelle ole ollut hyötyä, sen sijaan asumistuen tarkistusrajan nostosta hän olisi ehkä hyötynyt paljonkin. Vaikka kyseessä on yksi tapaus, tilanne lienee tyyppillinen.

Tarkistusrajan nostamisen vaikutukset

Alhainen asumistuen tarkistusraja tarkoittaa sitä, että jo pieni lisätulo pakottaa tarkistamaan tukea. Käytännössä tämä tarkoittaa aina tuen alentumista, sillä omavastuun tuloajaportaikko on tiheä. Toisin sanoen jo pienetkin lisätulot alentavat asumistukea. Muutos ei ole kuitenkaan pysyvä. Asumistuki otetaan tulona huomioon toimeentulotukea myönnettäessä. Jos asumistuki pienee, toimeentulotuki lisääntyy. Ongelmana on kuitenkin tukien hakemiseen liittyvä kitka.

Asumistuen tarkistusraja ei aiheuta vastaavia ongelmia tulojen alentuessa. Itse asiassa asumistuen alhainen tarkistusraja tulojen laskiessa ehkäisee toimeentulotuen käyttöä. Viimesijaiseen etuuteen ei tarvitse turvautua, mikäli asumistuki nousee tulojen alentumisen myötä. Asumiskustannukset vaikuttavat ratkaisevasti toimeentulotuen tarpeeseen. Mitä korkeammat kustannukset ovat, sitä pidempään kotitalous joutuu turvautumaan toimeentulotukeen.

Ongelma koskee erityisesti pääkaupunkiseutua. Toimeentulotuen saajat joutuvat maksamaan seitsemän prosenttia asumiskuluistaan omavastuuna. Tätä summaa ei oteta huomioon toimeentulotukea myönnettäessä. Omavastuu on absoluuttisesti sitä suurempi ja talous sitä tiukempi, mitä suuremmat asumiskustannukset ovat. Näin ollen on perusteltua olettaa, että alttiut lisätulojen hankkimiseen olisi suurinta siellä, missä asumiskustannukset ovat korkeimmat. Pääkaupunkiseudulla työtilaisuuksia on myös enemmän, mutta pulmana on – kuten edellä on osoitettu – asumistuen tarkistamiseen liittyvä kitka.

Mitä tapahtuisi, jossa asumistuen tarkistusraja olisi korkeampi? Muutos nostaisi tilapäisesti kotitalouden tuloja aikaisempaa enemmän ja tekisi työssä käynnistä kannattavampaa. Tuloloukkua eli tuen alentumista tulojen noustessa ei siis syntäisi. Muutos ei kuitenkaan nostaisi asumistuen

yleistä tasoa, sillä kotitalous saisi ”korotettua” asumistukea vain seuraavaan vuositarkistukseen asti. Etu kohdistuisi oikeudenmukaisesti: bonuksesta pääsisivät nauttimaan vain ne, jotka onnistuvat hankkimaan työtuloja. Lievennetystä tulokohteesta voisivat hyötyä tietenkin myös sellaiset asumistukiruokakunnat, joissa ei esiinny työttömyyttä. Voidaan kuitenkin olettaa, että muutoksesta saatava taloudellinen etu olisi kaikkein suurin kaikkein pienituloisimpien tuensaajien kohdalla. Näin ollen tarkistusrajan nosto tarjoaisi merkittävän kannustavan porkkanan (”työllistymisbonuksen”) etenkin työttömänä oleville asumistuen saajille, joita on tälläkin hetkellä noin 100 000.

Mikäli tarkistusraja olisi esimerkiksi 600 euroa, kotitalous voisi ansaita reilusti toimeentulotuen etuoikeutetun tulon enimmäismäärään oikeuttavan summan ilman, että asumistukeen tarvitsee tehdä muutoksia. Tarkistusrajan nosto olisi siis linjassa toimeentulotuen lievennetyn tarveharkinnan kanssa. Hallinnollinen kitka vähenisi, koska Kelaan ei tulisi yhtä paljon tarkistushakemuksia. Asumistuen tarkistusrajan nostaminen karsisi ylipäättään toimeentulotuen käyttöä. Mikäli asumistuen tarkistusraja olisi kohtuullisen ylhäällä, työhön siirtyminen ei synnyttäisi ainakaan välittömästi toimeentulotuen tarvetta.

Lopuksi

On syytä korostaa, että asumistuen tarkistuskynnyksen nostaminen tulojen noustessa ei merkitse sitä, että samanlainen muutos pitäisi tehdä myös toiseen suuntaan eli tilanteisiin, joissa tulot laskevat. Jälkimmäisellä ratkaisulla saattaisi olla vakavia kielteisiä seurauksia, esimerkiksi se, että kotitaloudet eivät ehkä enää uskaltaisi hankkia satunnaisia lisätuloja siinä pelossa, että asumistuki ei jouta enää ylöspäin, jos tulot uudelleen pienenevät tai loppuvat kokonaan. Sille, että tarkistuskynnys tulojen nousu- ja laskutilanteessa sidotaan tiukasti toisiinsa, ei ole olemassa mitään sisällöllisiä perusteita. Pikemminkin päinvastoin: varsin loogiselta tuntuisi sellainen periaate, että tulojen laskutilanteessa painotettaisiin ensisijaisesti sosiaalisia tai sosiaalipoliittisia näkökohtia, kun taas tulojen nousuun reagoitaisiin kannustavuusnäkökohtia painottaen.

Kysymykseen, mikä sitten olisi ”oikea” tarkistuskynnys eli kuinka suuri bruttotulojen nousu

edellyttäisi asumistuen tarkistamista, emme halua ottaa yksityiskohtaisesti kantaa. Toteamme vain, että tämänkin asian arvioinnissa on mahdollista käyttää sisällöllistä mittapuuta: kannus-

tinvaikutuksiltaan tehokkainta olisi nostaa kynnys niin korkealle, että siirtyminen työmarkkinatuella normaalisti palkattuun kokoaikatyöhön ei johda asumistuen välitarkistukseen.

KIRJALLISUUS

- ASUMISTUEN YHTEENSOVITUSTYÖRYHMÄN MUISTIO. Toimeentuloturvajärjestelmän analyysi ensi- ja viimesijaisen turvan ja kannustavuuden kannalta. Ympäristöministeriön moniste 86. Helsinki: Ympäristöministeriö, 2001
- ASUMISTUKITOIMIKUNNAN MIETINTÖ. Komiteanmietintö 1995: 1
- ELLINGSÆTER, ANNE LISE: The Complexity of Family Policy Reforms. Paper to the XV World Congress on Sociology, Brisbane, 7–13 July, 2002
- HAAPOLA, I.: Mielenterveyspalvelut ja niiden tarve Ori-mattilan, Artjärven ja Pukkilan kunnissa. Tutkimuksia 2. Lahti: Päijät-Hämeen sosiaalipsykiatrien säätiö, 2002
- HAATAJA, A.: Suomalaiset mikrosimulointimallit päätöksenteon valmistelussa ja tutkimuksessa. VAT-keskustelualoitteita 296. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, 2003
- HE 155/2001. Hallituksen esitys laiksi toimeentulotuesta annetun lain 11 ja 15 pykälän väliaikaisesta

- muuttamisesta
HE 55/2000. Hallituksen esitys laiksi asumistukilain muuttamisesta
- KANNUSTINLOUKKUTYÖRYHMÄN LOPPURAPORTTI. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 1996/5. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, 1996
- KARJALAINEN, J. & RAIVIO, H. & HIILAMO, H.: Toimeentulotuen harkinta – ensimmäisiä tulkintoja haastatteluaineistosta. Julkaisematon työpaperi. 2003
- KELA. Asumiseen tukea. 2003. www.kela.fi
- NIINIVAARA, R.: Kannustinloukkutyöryhmän ehdotusten toteutumisen arviointia. Tutkimukset ja selvitykset 4/99. Helsinki: Valtiovarainministeriö, 1999
- PARPO, A.: Toimeentulotuki ja työnteon kannustavuus. Yhteiskuntapolitiikka 68 (2003): 3, 281–292
- SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ koskien hallituksen esitystä laiksi toimeentulotuesta annetun lain 11 ja 15 pykälän väliaikaisesta muuttamisesta. StVM 41/2001 vp.